

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Fazekas László (cím) ügyvéd által képviselt név (cím) felperesnek, a Kazinczy Ügyvédi Iroda (cím) és név (cím) törvényes képviselő által képviselt kk. név (cím) alperes ellen, végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében, a Fővárosi Bíróság 2007. október 18. napján meghozott 22.P.20.992/2007/5. számú ítélete ellen az alperes részéről 7. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét azzal a pontosítással hagyja helyben, hogy az alperes által fizetendő illeték összege 537.000 (ötszázharminchétezer) forint.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 120.000 (százhuszezer) forint másodfokú perköltséget.

A le nem rótt 537.000 (ötszázharminchétezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Név (továbbiakban: örökhagyó), az alperes apja 2006. január 30. napján egy A/4 papírlapon saját kezűleg, először nyomtatott, majd folyóírással azonos tartalmú nyilatkozatot készített. Ebben szabad akaratából kijelentette: „hogy ha velem, személyemmel, a hátralevő életem folyamán bármilyen okból eredendően valami történne, úgy meglévő javaim testvéremre ruházódna át. Testvérem ifj. név..... ezt nyilatkozatot hivatalos ügyintézésnél kérem figyelembe venni!!!!”. Az örökhagyó mindkét nyilatkozatot aláírta és azt két tanú is ellátta aláírásával.

Az alperes apja 2006. október 18. napján elhunyt, hagyatéki eljárásában az örökhagyó testvére a felperes, a 2006. január 30. napján kelt „nyilatkozat”, mint végrendelet alapján kérte a hagyaték részére való átadását. A közjegyző a 2007.

január 24. napján meghozott (..)/4. számú végzésével a hagyatékot ideiglenes hatállyal törvényes öröklés jogcímén az alperesnek adta át és felhívta a felperest, hogy az átadásnál figyelembe nem vett igényét perben érvényesítheti. A végzés indokolása szerint az örökhagyó törvényes örököse a nyilatkozat elnevezésű okirat végrendeleti minőségét vitatta, mert az álláspontja szerint egy általános meghatalmazásnak minősül. A Ptk. 629. § (1) bekezdése alapján az írásbeli magánvégrendelet érvényességi feltétele, hogy annak végrendeleti minősége magából az okiratból kitűnjön. Az örökhagyó testvére olyan okiratra alapította öröklési igényét, amelyből nem volt egyértelműen megállapítható, hogy az, halál esetére szóló rendelkezést tartalmaz. Erre tekintettel a felek között öröklési jogvita van, amelyre figyelemmel a hagyaték ideiglenes hatállyal került átadásra.

A felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy a 2006. január 30. napjára keltezett, az örökhagyó által saját kezűleg írt nyilatkozata az ő magánvégrendelete. Erre tekintettel a bíróság helyezze hatályon kívül a hagyatékátadó végzést, és utasítsa a közjegyzőt új eljárás lefolytatására, a hagyaték felperes részére való végleges átadására. Álláspontja szerint az örökhagyó által készített nyilatkozat alakilag kifogástalan és annak tartalma halál esetére szóló rendelkezést tartalmaz, így végrendeletnek minősül.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. A nyilatkozatban az örökhagyó halálára még csak utalás sincs, a javak átruházására vonatkozó szövegrész pedig élők közötti jogügyletekre utal. Az örökhagyó kórházi kezelését megelőzően arra az esetre szól, ha műtétje miatt az örökhagyó ügyei vitelére képtelen állapotba kerülne. Azon körülmény, hogy az örökhagyó gyermekét az alperest meg sem említi, ugyancsak arra utal, hogy a nyilatkozata megtételekor végrendelkezni nem akart. A PK.85. számú állásfoglalás szerint a végintézkedés két minimális feltétele az örökhagyótól való származás és a végrendeleti minőség, amely a perbeli nyilatkozatban együttesen nem található meg.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy az örökhagyó 2006. január 30. napján, B.-en keltezett nyilatkozata írásbeli magánvégrendelet, amelynek alapján végrendeleti örököse a felperes. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 300.000 + Áfa, összesen 360.000 forint ügyvédi munkadíjat, térítsen meg továbbá az államnak 534.000 le nem rótt illetéket.

Az ítélet indokolása szerint a kereset elbírálásánál a bíróságnak abban a kérdésben kellett állástfoglalnia, hogy az örökhagyó nyilatkozatából annak végrendeleti minősége kitűnik-e. Az okirat valóban nem tartalmazza a végintézkedések tételekor szokásos formulákat, (végakarat, végrendelet, halál, öröklés) amiből a végrendeleti minőség vita nélkül megállapítható lenne. Mindhárom tanú vallomásából kitűnően azonban az örökhagyó a nyilatkozattételkor már súlyos gyógyíthatatlan beteg volt, amiről azonban környezete, így a tanúk sem tudtak. Ilyen helyzetben életszerű, hogy valaki nem szívesen fogalmazza meg saját magára vonatkoztatva, hogy számít a legrosszabbra. O.I. és S.J. tanúk egyértelműen nyilatkoztak arra, hogy az örökhagyó azért kérte meg őket, hogy az okiratot írják alá tanúként, mert az volt a

szándéka, hogy mindene a testvéréé legyen. V.M. hosszú évekig az örökhagyóval élettársként élt együtt, vallomása szerint az örökhagyó több alkalommal is említette, hogy halála esetére az a kívánsága, hogy testvére örököljön utána. Ez a vallomás is azt támasztja alá, hogy az örökhagyó korábban is foglalkozott a gondolattal, hogy vagyonáról halála esetére rendelkezzen, oly módon, ahogy azt a nyilatkozat tartalmazza. Ugyancsak a végrendelezési szándékra utal az is, hogy a nyilatkozatot az örökhagyó két formában is megtette, gondosan ügyelve arra, hogy az mindenképpen szabályos legyen.

A PK.85. számú állásfoglalásban kifejtettek szerint a végrendeleti minőség csak akkor állapítható meg, hogy ha az, az egyéb formai szabályok betartása mellett magából az okiratból kitűnik, tehát az megfogalmazásával, szóhasználatával a néhai vagyonáról, vagy annak egy részéről egyértelműen halál esetére szóló rendelkezést tartalmaz. A perbeli nyilatkozat tartalmát vizsgálva az elsőfokú bíróság megítélése szerint a „szabad akaratom” kifejezés használata szinte kizárólag végintézkedések esetében fordul elő, vagy olyan nyilatkozatok tételekor, amikor ennek a ténynek különösen súlyos jelentősége van. Ennek hangsúlyozása egy egyszerű meghatalmazás esetén felesleges. A „velem, személyemmel, a hátralévő életem folyamán bármilyen okból eredendően valami történne...” megfogalmazás, a magyar nyelv szabályai és a szavak általános jelentését tekintve tartalmában a nyilatkozó halálát jelenti. Ugyancsak a végakarati minőséget támasztja alá „meglévő javaim testvéremre ruházódna át” kifejezés használata. Meglévő javakról rendelkezni ugyanis csakis, kizárólag halál esetére szokásos. Ez a nyilatkozó valamennyi vagyonára, így a mindennapi élethez szükséges értéktárgyakra is vonatkozik, amiről így együttesen, kizárólag végintézkedés esetében van értelme rendelkezni. A testvérem megnevezés is egyértelmű örökösnevezés, hiszen néhainak kizárólag egy testvére, a felperes volt. Nem rontja le a végintézkedési jelleget az sem, hogy az örökhagyó a hivatalos ügyintézésnél történő felhasználásra utalt, az átlagemberek számára ugyanis a halált követő ügyintézés valamennyi formája, így például a közjegyzői eljárás is hivatalos eljárásnak tekinthető. A kifejtettek alapján az örökhagyó nyilatkozata tehát tartalmát tekintve nem meghatalmazásnak, hanem végintézkedésnek minősül.

Nem értett egyet a bíróság azzal az alperesi hivatkozással, mely szerint, ha az örökhagyó végrendelezni akart volna, abban az esetben az alperest mindenképpen meg kellett volna említenie. A tanúk nyilatkozatából kitűnően az örökhagyó nem volt jó kapcsolatban gyermekével, függetlenül attól, hogy ebben melyik fél játszhatott nagyobb, vagy vétkesebb szerepet. Ez a tény azonban méginkább alátámasztja, hogy az örökhagyó nem kívánta gyermekét vagyonából részesíteni a kötelesrészt meghaladó mértékben. Vagyonát olyan értékek képviselték, amelyek elsősorban felmenőiről hárultak rá, ezért érthető és elfogadható, ha azt testvérére kívánta hagyni. Miután az alperes pervesztes lett, az elsőfokú bíróság a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte őt a perköltség megfizetésére és a le nem rótt illeték megtérítésére.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben kérte, hogy az ítélet tábla az ítéletet megváltoztatva a keresetet utasítsa el. Másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését kérte, azzal, hogy az ítélet tábla más elsőfokú tanácsot jelöljön ki a megismételt eljárás lefolytatására.

Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a kötelező eljárásjogi szabályokat nem tartotta be maradéktalanul. A keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül el kellett volna utasítania a Pp. 121. § (1) f) pontjára tekintettel és BH.2004.190. szám alatt közzétett jogesetből következően. A felperes keresetlevelében bizonyítási indítványait nem jelölte meg, ahhoz csupán okiratokat mellékel. Utóbb írásban sem jelentette be bizonyítási indítványait, az első tárgyalásra tanúkat állított elő. A bíróság úgy hallgatta ki a felperes által előállított tanúkat, hogy előtte az alperes nyilatkozatát nem szerezte be, valamint a Pp. 167. §-ában továbbá a Pp 3. § (6) bekezdésében foglaltakat is megsértette. A tanúk meghallgatása során nem tartotta be maradéktalanul a Pp. 173. § (1) bekezdést, a jegyzőkönyvből kitűnően az eljáró bíró nem kérdezte meg a tanúk lakóhelyét, foglalkozását és azt sem, hogy a felekkel milyen viszonyban vannak. Eljárása során csupán három tanút hallgatott ki, ezáltal a tényállást nem tárta fel, így megalapozatlan ítéletet hozott.

Az elsőfokú bíróságnak elsőként a felperest kellett volna meghallgatnia, ha megítélése szerint az okirat értelmezésén túlmenően további bizonyítási eljárás lefolytatása szükséges. A felperest és az alperes törvényes képviselőjét sem hallgatta meg, és nem hívta fel a törvényes képviselője figyelmét, hogy külön is tehet fel kérdéseket, valamint észrevételeket a tanúk vallomására. Elmulasztotta továbbá az elsőfokú bíróság a Pp. 3. § (3) bekezdésben írt kötelezettségét is, valamint az elsőfokú ítéletnek a jogorvoslatra vonatkozó rendelkezése is hiányos.

Mindezek mellett az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékokat sem megfelelően mérlegelte és értékelte. A PK.85. számú állásfoglalás szerint az okirat végrendeleti jellegének megállapításához legalább annyi szükséges, hogy külsőleg az örökhagyótól származóként jelentkezzen és halál esetére szóló olyan nyilatkozatot tartalmazzon, amelyből a végrendeleti minőség kitűnik. E két feltétel bármelyikének hiányában végrendeletről nem lehet szó. Az elsőfokú bíróság a tanúk vallomását elégségesnek ítélte annak megállapítására, hogy az örökhagyótól származó, nyilatkozat elnevezésű okirat érvényes végrendelet. Az alperes megítélése szerint a nyilatkozatban az „életem folyamán” kifejezés szinte önmagában kizárja azt, hogy az okirat halál esetére szóló rendelkezést tartalmaz. Mindezt tetőzi még a „ruházódna át” feltételes szóhasználat, ami nem is saját szándék szerinti átruházást jelent, hanem valaki általi rendelkezést, ráadásul feltételes módon.

Az ítélet nem felel meg a Pp. 221. § (1) bekezdésben előírtaknak. A bíróság az örökhagyó nyilatkozatát érvényes magánvégrendeletként fogadta el, de ennek ellenére sem az okirat aláírásának helye, sem ideje a határozat indokolásából nem állapítható meg, e tekintetben ugyanis csak a rendelkező rész rögzíti, hogy az örökhagyó 2006. január 30-án B.-en kelt nyilatkozata tekintendő érvényes

végrendeletnek, az aláírások helyére és idejére az ítéleti tényállás a körülmények részletes ismertetése ellenére sem tér ki. Az egyik aláíró tanú, S.J., nem tudott nyilatkozni arról, hogy a nyilatkozatot helyileg hol, kinek a lakásában és mikor írták alá, és vallomása szerint az okiratot az örökhagyó előttük írta alá.

Mindezek mellett az alperes részletesen kifejtette álláspontját, hogy milyen okok alapján nem ért egyet az elsőfokú bíróság nyelvtani és tartalmi értelmezésével a nyilatkozat egyes részei vonatkozásában.

Utalt továbbá az alperes arra is, hogy a végrendeletként értékelt nyilatkozat hátoldalán hivatalosnak tűnő hitelesítés látható, amelyről annyi adatot tudott beszerezni, hogy azt közjegyző készítette, aki konkrét adatokat adatvédelmi okokra hivatkozással nem szolgáltatott. Az alperes törvényes képviselője a tárgyalás berekesztését követően szerzett arról tudomást, hogy az örökhagyó 2006. évben megjelent közjegyző előtt, nyilatkozatán lévő aláírása hitelesítése végett. Ez azt támasztja alá, hogy ő ténylegesen nem kívánt végrendelkezni, erre irányuló akarata nem volt, mert a közjegyző előtt lehetősége lett volna végrendeletet tenni, vagy legalább e körben tájékozódni, hogy megfelelően eljárva biztosítsa végakarátának érvényre juttatását. Mindezek mellett megítélése szerint az elsőfokú bíróság által megítélt perköltség összege aránytalanul magas, ezért annak leszállítását kérte. E körben utalt arra, hogy az elsőfokú bíróság eljárása során egy tárgyalást tartott, ezt figyelembe véve a perköltség összegét az ítéletábla mérlegelje.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Az eljárásjogi kifogásokkal kapcsolatban kiemelte, hogy az alperes az elsőfokú eljárás során mindvégig jogi képviselővel járt el. A felperes az eljárás gyorsítása céljából állította elő a kihallgatni kért tanúkat, az alperes pedig nem volt elzárva attól, hogy a tanúkhöz kérdéseket intézzon, vagy maga is bizonyítási indítványt terjesszen elő. Tartalma alapján az örökhagyó nyilatkozatát az elsőfokú bíróság helyesen minősítette, a perbeli esetben egy laikus emberről van szó, aki úgy próbált fogalmazni, hogy végakarata teljesíthető legyen. A javára megítélt perköltség a 3/2003. IM rendeletben foglaltak alapján eltúlzottnak nem tekinthető.

A fellebbezés alaptalan.

Megalapozatlanok az alperes fellebbezésben hivatkozott eljárásjogi kifogásai, olyan ok nem áll fenn, ami az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését indokolná. Az elsőfokú bíróság hiánypótlás keretében hívta fel felperest annak közlésére, hogy a felek közötti jogvitában volt-e közvetítői eljárás. A felperes a megadott határidőben a felhívásnak eleget tett, ezáltal a keresetlevél idézés kibocsátása nélkül nem volt elutasítható. Egyebekben a keresetlevél a Pp. 121. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelt. A Pp. szabályai szerint a felperes az eljárás során is előterjeszthet bizonyítékokat, illetve bizonyítási indítványt. A Pp. 170. §-ában foglaltak alapján a tanúkat a tárgyalásra a fél is előállíthatja. A 2007. október 18-i tárgyalási jegyzőkönyvből kitűnően a felperes a tárgyaláson terjesztette elő bizonyítási indítványát az általa előállított tanúk meghallgatására, megjelölve azt, hogy a tanúk

az örökhagyó szándékára vonatkozóan tudnak nyilatkozni. A bizonyítás lefolytatása tárgyában a bíróság határoz, ahhoz az ellenérdekű fél nyilatkozatának beszerzése nem szükséges. Az alperes a Pp. 3. § (6) bekezdésére való hivatkozása értelmezhetetlen, hiszen a tárgyaláson az alperes jogi képviselője és törvényes képviselője is jelen voltak, ezáltal megismerhették a felperes tárgyaláson előterjesztett bizonyítási indítványát. Az, hogy a tanúk vonatkozásában a jegyzőkönyv nem tartalmazza a lakóhelyüket, illetve foglalkozásukat, a per elbírálása szempontjából nem releváns és lényeges eljárási szabálysértésnek sem minősül. A kihallgatott tanúk vonatkozásában a jegyzőkönyv tartalmazza, hogy érdektelenek, amely megállapítását az elsőfokú bíróság nyilvánvalóan a tanúk ezzel kapcsolatos nyilatkozatára alapította.

Téves továbbá az az érvelés is, mely szerint a bíróságnak a tanúk meghallgatása előtt a felperest, illetve az alperes törvényes képviselőjét kellett volna meghallgatnia. A Pp. 3. § (5) bekezdése szerint a bíróság a polgári perben alakszerű bizonyítási szabályokhoz, a bizonyítás meghatározott módjához vagy meghatározott bizonyítási eszközök alkalmazásához nincs kötve. A Pp. 141. § (2) bekezdése alapján a bíróság a feleket akkor hívja fel nyilatkozattételre, ha az a tényállás megállapításához szükséges. A perbeli esetben a tényállás megállapításához nem volt szükség a felperes illetve az alperesi törvényes képviselő személyes meghallgatására. A tárgyaláson az alperest ügyvéd képviselte, így a bíróságnak nem volt kioktatási kötelezettsége az alperesi törvényes képviselő felé.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, érdemi döntése és annak indokolása is megalapozott. A fellebbezésben foglaltakra figyelemmel kiemeli az ítéletábra, hogy a Pp. 206. § (1) bekezdése értelmében a bíróság a bizonyítékokat a maguk összességében értékeli és meggyőződése szerint bírálja el. A perbeli esetben az elsőfokú bíróság ennek megfelelően járt el, az örökhagyó nyilatkozatának tartalmát, továbbá a tanúk vallomását összességében értékelve következtetett arra, hogy a kérdéses nyilatkozat az örökhagyó végrendelete. A kifejtett indokok alapján a bizonyítékok mérlegelése nem tekinthető okszerűtlennek. Mivel a kereset tárgyában az örökhagyó nyilatkozatának tartalma alapján kellett határozni, szükségtelen volt az okirat keletkezésének helyére és idejére vonatkozó körülmények részletes feltárása, illetve ismertetése.

Az elsőfokú bíróság az általa kifejtett indokok alapján helytállóan állapította meg, hogy a PK. 85. sz. állásfoglalás a) pontjában foglaltak teljesültek. A perbeli nyilatkozat kétség kívül az örökhagyótól származik, tartalmát értelmezve pedig halál esetére szóló rendelkezést tartalmaz. Ezzel összefüggésben kiemeli az ítéletábra, hogy a PK. 82. sz. állásfoglalásban kifejtettek szerint a végrendeleti öröklés esetében gyakran van jelentősége a végrendelet értelmezésének, mert a végintézkedésből nem mindig tűnik ki minden kétséget kizáróan az örökhagyó valóságos akarata. A jogtudomány és az ítélkezési gyakorlat egyöntetű álláspontja szerint a végrendeletet mindig az akarat elv szem előtt tartásával, a „favor testamenti” elvének érvényre juttatásával kell értelmezni. Ezért a végrendeletet

kétség esetén úgy kell értelmezni, hogy az örökhagyó akarata a lehetőség határai között a legmesszebbmenően érvényre jusson, a végrendelet érvényes legyen és hatályban maradjon. Az értelmezésnél, az örökhagyó szándékának helyes megállapításához nemcsak a végrendelet egyes intézkedéseit, és a végrendeletben használt egyes kifejezéseket magukban véve kell elemezni és magyarázni, a bíróság a végrendelkező szándékát illetően a bizonyítás egyéb adataiból is következtetést vonhat le. Helytállóan utalt az elsőfokú bíróság arra, hogy a köznyelvben az a kifejezés, hogy „ha velem valami történik” általában a halál bekövetkezését jelenti. Erre tekintettel - a nyilatkozat tartalmából kitűnően - az adott szófordulatot az örökhagyó is ebben az értelemben használta és az ezt követő szövegrész szerint szándéka arra irányult, hogy halálakor meglévő javait testvére a felperes örökölje. Ezt az értelmezést erősíti meg a két okirati tanú vallomása is, O.I. nyilatkozata szerint az örökhagyó elmondta, hogy mindent a testvére szeretne hagyni, míg S.J. vallomásából kitűnően az örökhagyó azt akarta, hogy öccse legyen az örököse.

Megalapozatlan a fellebbezés a perköltség összege vonatkozásában is. A 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (1) bekezdésében foglaltak alapján a bírósági eljárásban megítélhető ügyvédi munkadíj alapja a pertárgy értéke. Ennek megfelelően a 10 millió forintot meg nem haladó pertárgy érték esetén a megítélhető ügyvédi munkadíj a pertárgy érték 5 %-a (3. § (2) bekezdés a) pont). A megítélhető munkadíjat a 3. § (6) bekezdése szerint a bíróság indokolt esetben mérsékelheti, ha az nem áll arányban a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységgel. A perbeli esetben az elsőfokú bíróság - bár indokolásában erre külön nem tért ki - ezt a rendelkezést alkalmazta és a maximálisan felszámítható 5 % helyett a pertárgyérték kb. 3 %-ában határozta meg a felperesnek járó ügyvédi munkadíjat. Ebből kitűnően az elsőfokú bíróság már mérlegelte a felperes képviselőjének kifejtett tevékenységét, azt, hogy az eljárás során hosszadalmas bizonyítási eljárásra nem került sor. Különös figyelemmel arra, hogy a megítélhető munkadíj elsődleges alapja a pertárgy értéke, az elsőfokú bíróság által megítélt és csökkentett összegű munkadíj nem tekinthető eltúlzottnak.

A kifejtettek alapján az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése szerint helybenhagyta. Pervesztességére figyelemmel a Pp. 78. § (1) bekezdésének megfelelően kötelezte az alperest a felperesnek járó másodfokú perköltség megfizetésére, ami a képviseletével felmerült, az ügyvéd tevékenységét mérlegelve megállapított - áfa-t - is tartalmazó ügyvédi munkadíj. Az alperes költségmentességére figyelemmel, az általa le nem rótt fellebbezési illetéket a 6/1986 (VI.26.) IM rendelet 14. §-a alapján az állam viseli. Ezzel összefüggésben kiemeli az ítéltábla, hogy az alperes fellebbezésében kért költségmentességet, amelyet az elsőfokú bíróság engedélyezett és az a kérelem előterjesztésétől hatályos. Erre tekintettel az utóbb engedélyezett költségmentesség az elsőfokú bíróság által megállapított illetékfizetési kötelezettséget nem érinti.

Budapest, 2008. április 29.

Fermanné dr. Polák Zita s.k.,
a tanács elnöke

. Hegedűs Mária s.k.,
előadó bíró

Dr. Puskás Péter s.k.,
bíró

A kiadmány hiteléül: